

Stockholms
stad

Årsrapport personligt ombud 2024

Dnr 2025/413

Sammanfattning

Verksamheten med personligt ombud riktar sig till personer med långvariga och omfattande psykiska funktionsnedsättningar som har behov av särskilt stöd för att kunna tillvarata sina rättigheter i samhället. Ett personligt ombud arbetar på uppdrag av den enskilde och fungerar som ett redskap för att stärka den enskildes tillit till sig själv och därmed få bättre kontroll och makt över den egna vardagen.

Ett syfte med rapporten är att ta tillvara personligt ombuds kunskaper om systemfel och samverkansproblem. Uppgifterna i årsrapporten är hämtade från stadens redovisningar till Länsstyrelsen i Stockholms län.

Några av de uppmärksammade brister som rapporterats är att handläggare saknar kunskap och kompetens om funktionsnedsättningar och dess konsekvenser. Vidare återges brister som rör regelverket mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, brist på samverkan mellan myndigheter och vården samt brister i samverkan mellan specialistpsykiatri och primärvård.

Innehåll

Sammanfattning	1
Bakgrund.....	3
Vad är personligt ombud?	3
Personligt ombud i Stockholms stad.....	4
Stockholms stads organisation av personligt ombud.....	4
Personligt ombuds ledningsgrupp.....	5
Redovisning av uppgifter om målgruppen 2024.....	5
Kontaktorsaker	7
Förändringar i målgruppen under 2024	9
Uppmärksammade brister under 2024	9
<i>Generella brister.....</i>	<i>9</i>
<i>Brister som rör socialtjänsten.....</i>	<i>9</i>
<i>Brister som rör sjukvården</i>	<i>10</i>
<i>Brister som rör Arbetsförmedlingen</i>	<i>10</i>
<i>Brister som rör Försäkringskassan</i>	<i>10</i>
Åtgärder.....	10
Slutdiskussion.....	11

Bakgrund

Vad är personligt ombud?

I samband med psykiatireformen bedrevs försöksverksamhet med personliga ombud på tio orter i Sverige. Socialstyrelsen utvärderade verksamheterna och resultaten var goda för de personer som fått stöd. År 2000 beslutade riksdagen att verksamheter med personliga ombud skulle permanentas och göras landsomfattande.

Personligt ombud är ett stöd som riktar sig till personer över 18 år med psykiska funktionsnedsättningar som har betydande och väsentliga svårigheter att utföra aktiviteter på olika livsområden. Den som får stöd av personligt ombud ska ha ett sammansatt och omfattande behov av vård, stöd och service, rehabilitering och sysselsättning. Det ska dessutom finnas ett behov av långvariga kontakter med socialtjänsten, primärvården eller den specialiserade psykiatri och andra myndigheter. Det finns inget krav på att den enskilde ska ha en psykiatrisk diagnos.

Ombuden arbetar på den enskildes uppdrag och är fristående från myndigheter och vårdgivare. De arbetar inte med myndighetsutövning eller vård- och behandlingsinsatser. Tjänsten är kostnadsfri för den enskilde och föregås inte av biståndsprövning.

Verksamheten med personligt ombud ska enligt SFS 2013:522 stödja den enskilde att så långt det är möjligt uppnå följande ändamål:

1. ha bättre möjligheter att påverka sin livssituation och vara delaktig i samhället,
2. ha möjligheter att leva ett mer självständigt liv och få en förbättrad livssituation, och
3. ges möjligheter att få tillgång till samhällets utbud av vård, stöd och service på jämlika villkor samt rättshjälp, rådgivning och annat stöd utifrån sina egna önskemål och behov.

Verksamheten syftar även till att

1. få myndigheter, kommuner och landsting att samverka utifrån den enskildes önskemål och behov, och
2. ge underlag till åtgärder som kan förebygga brister i fråga om att den enskilde kan få tillgång till samhällets utbud av vård, stöd och service.

Verksamheten ska bedrivas så att samverkan mellan huvudmän kommer till stånd utifrån den enskildes behov. Den ska också bedrivas så att samverkan omfattar patient-, brukar- och

anhörigorganisationer. Anhörig-, brukar- och intresseorganisationerna kan ha en viktig roll för att nå de personer som har störst behov och behöver stöd av personligt ombud.

Insatserna som ombuden ger ska vara samordnade och ges efter att den enskilde har varit delaktig i planeringen av stödet. Bara i yttersta undantagsfall arbetar ombudet med fullmakt från den enskilde, och då bör arbetet vara begränsat i både tid och innehåll.

Ombuden upptäcker ofta brister och hinder i samhällets stödsystem i sitt uppdrag. Det ingår också i ombudens arbete att identifiera och rapportera de brister i serviceutbudet, som gör att enskildas behov inte blir tillgodosedda. Dessa deltar på så vis indirekt i strukturförändring genom att vara katalysatorer för brister och fel i välfärdssystemet.¹

Personligt ombud i Stockholms stad

Stockholms stads organisation av personligt ombud

I Stockholms stad finansieras verksamheten med personligt ombud delvis av statsbidrag. Förutsättningarna för att få statsbidrag regleras i SFS 2013:522 (Förordning om statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar). Varje år rapporterar staden uppgifter till Länsstyrelsen. Uppgifterna i den aktuella årsrapporten är hämtade från 2024 års rapportering till Länsstyrelsen.

I Stockholms stad bedriver stadsdelsförvaltningarna och socialförvaltningens Område hemlöshet personligt ombud i kommunal regi.

Verksamheterna har organiserat ombuden i områdeskontor: ett för de södra stadsdelsnämnderna (Farsta, Skarpnäck, Enskede-Årsta-Vantör, Hägersten-Älvsjö, Skärholmen) samt innerstaden (Kungsholmen, Södermalm, Norra innerstaden). Söderort hade fem personliga ombud under 2024 och innerstaden hade fyra. Utöver detta finns det ett områdeskontor med upptagningsområde Hässelby-Vällingby och Bromma, som hade två personliga ombud under 2024. Järva stadsdelsnämnd och socialförvaltningens Område hemlöshet hade två ombud i respektive organisation. Antalet personliga ombud är oförändrat i staden sedan föregående år och uppgår till totalt femton stycken.

¹ Socialstyrelsens meddelandeblad, nr 5/2011

Personligt ombuds ledningsgrupp

Enligt SFS 2013:522 ska representanter för kommunen, regionens primärvård och psykiatri, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan ingå i ledningsgruppen. Även patient-, brukar- och anhörigorganisationer bör erbjudas att ingå i ledningsgruppen.

Ledningsgruppens ansvar är att arbeta strategiskt för att använda ombudens kunskaper och erfarenheter för att förbättra villkoren för hela gruppen personer med psykisk funktionsnedsättning. Det gäller i såväl den kommunala socialtjänstverksamheten som i den samlade rehabiliteringen av personer med psykiska funktionsnedsättningar.²

Den huvudsakliga uppgiften är alltså att uppmärksamma och åtgärda systemfel, inte att leda verksamheten.

Stadens ledningsgrupp för personliga ombud finns i Samordningsförbundet Stockholms stads regi. Möten hålls två gånger per år med representanter från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, regionen, enhetscheferna för de olika områdeskontoren, ansvarig utredare på socialförvaltningen samt representanter från brukaorganisationer.

Redovisning av uppgifter om målgruppen 2024

Totalt hade 598 personer stöd av personligt ombud under 2024. Det är en ökning med 58 personer sedan föregående år. Av dessa var 341 personer nytillkomna under 2024 och resterande hade haft stöd även under 2023. Totalt avslutades kontakten med 287 personer under 2024.

I rapporteringen för 2024 framgår att samtliga områdeskontor och berörda nämnder haft en kösituation, bortsett från en. Vid kö prioriteras unga vuxna, personer som riskerar att bli vräkt från sin bostad, personer som är utan andra myndighetskontakter och ärenden där det finns minderåriga barn. Socialförvaltningens Område hemlöshet rapporterar att de prioriterar kvinnliga klienter på grund av den särskilda utsatthet som kvinnor i akut hemlöshet befinner sig i.

I de fall det har uppstått en kö har kötiden till personligt ombud varit mellan 30 dagar upp till tre månader.

Innerstaden är det områdeskontor som har flest antal klienter med totalt 210 individer aktuella för personligt ombud. Totalt sett över

² Socialstyrelsens meddelandeblad nr 5/2011

staden fick 365 kvinnor stöd av personligt ombud under 2024, vilket motsvarar 61 procent av målgruppen. Motsvarande siffra för män var 232 personer, vilket är 39 procent av målgruppen.

Även om en viss överrepresentation av kvinnor är i linje med den generella könsfördelningen inom socialpsykiatrins målgrupp, framstår könsskillnaderna inom verksamheten för personligt ombud som större. Redovisningen visar dessutom att ökningen sedan 2023 i huvudsak består av kvinnor.

Antalet kvinnor är överrepresenterade i samtliga områdeskontor.

Inom ramen för arbetet med årsrapporten har socialförvaltningen kontaktat länsstyrelsen Stockholm för att undersöka om förändringen är generell för fler kommuner. I dialog med länsstyrelsen konstateras att antalet kvinnor som fått stöd av personligt ombud har generellt i länet och nationellt varit högre än antalet män, vilket varit fallet i flertalet år.

I dialog med länsstyrelsen konstateras också att antalet unga kvinnor med psykisk ohälsa har ökat och att psykisk ohälsa drabbar män och kvinnor olika. Länsstyrelsen pekar på behovet att närmare undersöka detta område för att möta de behov som finns.

Män var överrepresenterade inom socialförvaltningens Område hemlöshet. I könsfördelningen mellan områdeskontoren och stadsdelsförvaltningarna har det över tid funnits en överrepresentation av män på socialförvaltningens Område hemlöshet. Män tenderar att vara överrepresenterade bland de personer i hemlöshet som har någon form av individuell social problematik som exempelvis långvarigt skadligt bruk eller beroende.³

I nedan tabell redovisas antal personer med stöd av personligt ombud, uppdelat på områdeskontor/stadsdelsnämnd och kön under 2024.

Antal personer med stöd av personligt ombud, uppdelat på områdeskontor/stadsdelsnämnd och kön, 2024.

Områdeskontor/SDN	Kvinnor	Män	Totalt
Söderort	105	64	170
Innerstaden	134	76	210
Bromma och Hässelby-Vällingb	39	12	51
Område hemlöshet	15	30	45
Järva	72	50	122
Totalt	365	232	598

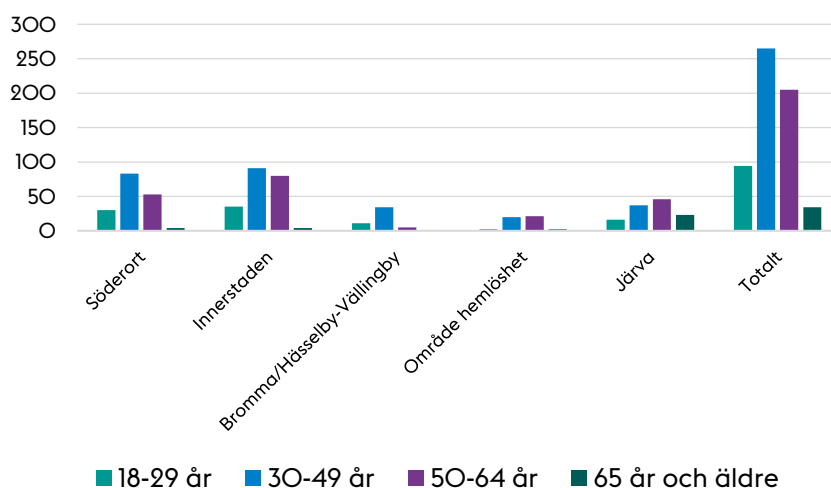
³ Socialtjänstrapport 2024, dnr. SOF 2025/359 s.121

Källa: Områdeskontorens rapportering för personligt ombud till Länsstyrelsen 2024.

De personer som sökte stöd av personligt ombud under 2024 var främst mellan 30 och 49 år. Dessa utgjorde 44 procent av målgruppen, följt av ålderskategorin 50–64 år som utgjorde 34 procent.

Personer mellan 18–29 år utgjorde 16 procent av målgruppen och sex procent var 65 år eller äldre.

Antal personer som hade kontakt personligt ombud under 2024, fördelat på ålder och områdeskontor.

Källa: Områdeskontorens/stadsdelsnämndernas rapportering för personligt ombud till Länsstyrelsen 2024.

Av de personer som sökte stöd av personligt ombud under 2024 hade 84 hushåll hemmavarande barn, vilket är en ökning med 18 hushåll från 2023.

Kontaktorsaker

De vanligaste kontaktorsakerna är stöd i kontakt med myndigheter, och stöd i frågor som rör ekonomi, vilket även var fallet föregående år. Det är också vanligt förekommande att personer söker stöd för frågor som rör bostad och behov av struktur i vardagen. I jämförelse med föregående år var det under 2024 vanligare att personer sökte stöd i kontakten med sjukvården. Det kan handla om att den enskilde haft kontakt med psykiatrik med inte bedömts vara i behov av specialistvård och sedan förts över till vårdcentral men inte håller med om eller förstår den bedömningen.

Under 2024 har antalet nya klienter som söker stöd från personligt ombud fortsatt att öka. En fortsatt överrepresentation av kvinnor jämfört med män kan konstateras, och majoriteten av de nytilkomna klienterna har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Samsjuklighet förekommer i hög utsträckning, där psykisk ohälsa eller neuropsykiatriska diagnoser kombineras med somatiska sjukdomar eller beroendeproblematik.

Ombuden uppger i sin rapportering att antalet ärenden relaterade till relationsvåld har ökat, vilket har inneburit att ombuden har behövt bistå med att initiera kontakter, delta vid utredningar, närvara vid besök till skyddat boende samt samordna insatser tillsammans med andra aktörer. Det har även förekommit behov av rådgivning och stöd till vuxna hemmavarande barn i liknande situationer.

Ombuden rapporterar att en ökning har skett vad gäller behov av stöd i kontakt med budget- och skuldrådgivning, inkassobolag samt Kronofogdemyndigheten. Fler personer har sökt hjälp med akuta ekonomiska och boenderelaterade frågor, ofta i samverkan med enhet för ekonomiskt bistånd.

Bland de utmaningar som de personer som har kontakt med personligt ombud beskriver återfinns svårigheter i att etablera kontakt med myndigheter, begränsad tillgång till psykiatriska utredningar och insatser, ekonomisk sårbarhet, samt praktiska problem kopplade till boendet, såsom att hantera post, hålla ordning i hemmet och sköta tvätt. Brist på tillräckligt antal boendestödstimmar samt svårigheter att hitta sysselsättning i form av arbete eller praktik förekommer också i flera fall.

Anledningar till varför individer tagit kontakt mer personligt ombud 2024, uppdelat på kontaktorsak och kön.

Kontaktorsak	Kvinnor	Män	Totalt
Stöd i kontakten med myndigheter	174	115	298
Ekonomi	130	92	222
Stöd i kontakten med sjukvård	96	64	160
Bostad	55	53	108
Struktur i vardagen	64	40	104
Sysselsättning	55	30	85

Källa: Områdeskontorens/stadsdelsnämndernas rapportering för personligt ombud till Länsstyrelsen 2024.

Förändringar i målgruppen under 2024

Den tidigare observerade tendensen att många nya klienter har neuropsykiatriska diagnoser kvarstår. Det är även fortsatt vanligt med samsjuklighet, där psykiatriska eller neuropsykiatriska tillstånd förekommer i kombination med somatiska sjukdomar eller beroendeproblematik.

En större andel kvinnliga klienter har noterats jämfört med föregående år. Detta bedöms delvis vara ett resultat av riktade insatser för att nå fler kvinnor, bland annat genom prioritering vid köhantering och genom information till handläggare om att uppmärksamma kvinnors psykiska funktionsnedsättningar.

Det har också skett en ökning av personer som har behov av ledsagning till vårdkontakter, vilket i flera fall beror på att befintligt boendestöd inom boendeinsatser inte har möjlighet att bistå vid sådana möten.

Utöver detta ses en ökning av kontakter från grupper som unga individer, barnfamiljer och anhöriga till vuxna barn med psykisk ohälsa.

Uppmärksammade brister under 2024

De personliga ombuden rapporterar identifierade brister i vård- och omsorgssystemet. Bristerna sammanfattas utifrån den enskildes möjligheter att få tillgång till samhällets utbud av vård, stöd och service. Bristerna rapporteras vidare till Länsstyrelsen en gång per år och två gånger per år till ledningsgruppen.

Följande brister har de olika områdeskontoren och stadsdelsnämnderna rapporterat under 2024:

Generella brister

Det finns flera generella brister i stödet som erbjuds personer som är i behov av hjälp och stöd från olika myndigheter och vårdinstanser. En av de mest framträdande är bristen på kontinuitet inom personalen, inte bara inom vården utan även inom andra myndigheter. Den höga personalomsättningen leder till att många klienter ständigt möter nya handläggare. Det medför också fördröjningar och ineffektivitet i insatserna, som ofta leder till att personer inte får det stöd de behöver i tid.

Brister som rör socialtjänsten

Svårigheter i kontakten med ekonomiskt bistånd är en återkommande brist, där ansökningshandlingar ibland förloras eller inte hanteras på rätt sätt. Det är också svårt att nå ekonomiskt bistånds mottagningsenheter under telefontid, och frekventa

handlägggarbyten skapar en osäkerhet för den enskilde. Många upplever också att telefontiderna är för korta, vilket försvårar tillgången till att söka stöd.

Vidare är det många som söker hjälp med myndighetskontakter trots att de har beviljat boendestöd för detta ändamål. Det kan bero på för få beviljade boendestödstimmar eller att boendestödet inte har den kompetens som krävs för att fullfölja uppdraget.

Brister som rör sjukvården

Vad gäller sjukvården, och i synnerhet psykiatrin, har ombuden rapporterar in flera brister. Långa väntetider på psykiatrin är ett återkommande problem, vilket gör att personer som behöver behandling får vänta länge innan de får rätt stöd. Första linjens psykiatri fungerar inte som den ska, då den enskilde ofta remitteras till specialistpsykiatrin för att sedan återremitteras till vårdcentralen. Många individer upplever att de inte får den specialistvård de behöver och upplever en bristande kontinuitet i sin behandling.

Brister som rör Arbetsförmedlingen

Ombuden rapporterar att Arbetsförmedlingen har under det senaste året haft utmaningar vad gäller tillgängligheten. Telefonköerna är långa, och det tar ofta mellan en till två timmar att komma fram till en handläggare. Dessutom har tillgången till hjälp minskat, vilket innebär att de arbetsmarknadsinsatser som erbjuds ofta upplevs som otillräckliga. Många av de personer som är i kontakt med Arbetsförmedlingen, särskilt de som har särskilda behov, upplever att de inte får det stöd de behöver för att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Trots att särskilda insatser görs från Arbetsförmedlingen är det fortfarande svårt för målgruppen att ta sig in eller återvända till arbetsmarknaden.

Brister som rör Försäkringskassan

Försäkringskassan upplevs ha haft sämre tillgänglighet än tidigare år, vilket har försvårat för många människor som behöver stöd från myndigheten. De kortare telefontiderna och svårigheterna att få kontakt med handläggare innebär att många inte får hjälp i tid eller får vänta länge på svar. Detta har lett till att personer som är i behov av ekonomiskt stöd inte får det stöd de behöver, vilket skapar ytterligare stress och osäkerhet i deras livssituation.

Åtgärder

I redovisningen till Länsstyrelsen har områdeskontoren även redogjort för de åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade bristerna. Vid informationsmöten av olika slag lyfter ombuden kontinuerligt fram relevanta systembrister samt goda exempel för de

professionella de möter. I individärenden är det vanligt att ombuden diskuterat felaktigheter som uppkommit med handläggare, men samtal förs även med verksamhetschefer inom såväl socialtjänst som sjukvård. Ombuden stödjer även individer i att själva anmäla klagomål och avvikelser samt bistår med hjälp vid överklagande av beslut till domstol.

Områdeskontoret i söderort har utvecklat en avvikelseblankett som används när ombuden uppmärksammar brister i verksamheten och önskar rapportera dessa. Dessutom har samtliga ombud gemensamt sammanställt en översikt över telefontider för nya ärenden hos försörjningsstöd. För att ytterligare stärka kommunikationen har kontakt tagits med överförmyndarförvaltningen gällande ställföreträdare.

Samtliga brister som rapporteras av ombuden tas upp i ledningsgruppen för personligt ombud, som leds av Samordningsförbundet Stockholm stad.

Slutdiskussion

Personligt ombud är en resurs för att säkerställa att personer med psykiska funktionsnedsättningar får möjlighet att tillvarata sina rättigheter i samhället och få det stöd de behöver. Personligt ombud spelar en central roll i att förbättra samverkan, bemötande, tillgänglighet och kunskap om målgruppen. Detta arbete behöver vara kontinuerligt och långsiktigt för att säkerställa att systemet utvecklas i takt med de behov som målgruppen har.

Att förbättra samverkan, bemötande, tillgänglighet och kunskap om målgruppen är ett arbete som behöver fortgå kontinuerligt. De personliga ombuden har en viktig roll i att löpande påminna berörda myndigheter och vårdgivare om vikten av att anpassa vården och stödet för att bättre möta målgruppens behov samt att rapportera de allvarligt brister de kommer i kontakt med. Ledningsgruppen för personligt ombud ombesörjer att bristerna tas vidare till respektive organisation som i sin tur ska arbeta för att åtgärda det som inte fungerar.

Det är av vikt att staden tillvaratar ombudens kunskap om systemfel så att dessa kan användas i ett löpande förbättringsarbete inom stadens verksamheter. Verksamheterna behöver tillgängliggöras för personer med psykiska funktionsnedsättningar och bör särskilt beakta att serviceskyldigheten håller en god nivå. Serviceskyldigheten innebär att varje myndighet ska lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i

frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Brister i serviceskyldigheten försvårar personers möjlighet att tillvarata sina rättigheter i samhället.

Sedan 2019 har socialförvaltningen tillsammans med äldreförvaltningen haft i uppdrag att se över förutsättningarna att stärka tillgången till personligt ombud för personer över 65 år. Även om det inte finns någon övre åldersgräns, befinner sig majoriteten av de personer som söker sig till personligt ombud i åldersspannet 30-49 år.

Socialförvaltningen ser att stadens utmaning i detta ligger i att ha en ombudsverksamhet av tillräcklig kapacitet så att den kan tillgodose det behov som finns hos personer med psykisk funktionsnedsättning *utan* skadligt bruk och beroende, personer med psykisk funktionsnedsättning *med* skadligt bruk och beroende samt personer som är över 65 år. Ombuden i staden kan behöva kompetensutveckling och fortbildning utifrån den utökade målgruppen och dess behov. I dialog med ledningsgruppen och ombuden dras slutsatsen att ombudsverksamheten är tungt belastad, och att det antal personer som staden har aktuella för personligt ombud är i höjd med vad som verksamheterna troligtvis maximalt mäktar med. Det är en utmaning att möta alla behov med de befintliga resurser som finns.

Socialförvaltningen ser att det finns en utmaning för staden att hitta effektiva och fungerande former för ledningsgrupper där systembrister kan lyftas och åtgärdas. För att detta ska ske krävs att alla representanter i ledningsgruppen är beredda att ta de brister som rapporteras vidare till sina respektive organisationer och att det finns en strukturerad process för återkoppling. Det är också viktigt att information om brister i stadens egna verksamheter tas på allvar, och att berörda enheter får kännedom om dessa. För att förbättra spridningen av dessa brister inom staden kan nätverksarbete med stadsdelsförvaltningarna användas som ett verktyg för att säkerställa att informationen når de relevanta aktörerna.

Sammanfattningsvis är det en central uppgift för socialförvaltningen att säkerställa att de systembrister som lyfts av ombuden tas på allvar och att de rätta åtgärderna vidtas för att förbättra situationen för målgruppen. Det krävs ett kontinuerligt förbättringsarbete, både på verksamhetsnivå och på systemnivå, för att ge personer med psykiska funktionsnedsättningar bättre förutsättningar att hävda sina rättigheter och leva ett mer självständigt och jämlikt liv. Vidare blir verksamheten allt mer belastad med allt mer komplexa ärenden, vilket också skapar utmaningar i tillgången till personligt ombud.

Personligt ombud och ny socialtjänstlag

Den nya socialtjänstlagen, som träder i kraft den 1 juli 2025, syftar till att göra socialtjänsten mer förebyggande, tillgänglig och kunskapsbaserad. Målet är att nå ut till människor innan problem uppstår eller växer, samt att erbjuda snabbare och enklare insatser utan behovsprövning. Verksamheten ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet, vilket innebär att den hjälp som erbjuds ska baseras på bästa tillgängliga kunskap om vad som kan göra mest nytta för individen.

Det finns flera sätt att koppla samman denna verksamhet med den nya socialtjänstlagen. Personligt ombud kan spela en viktig roll i det förebyggande arbetet genom att identifiera och åtgärda problem innan de eskalerar. Genom att erbjuda stöd utan behovsprövning kan personligt ombud bidra till att göra socialtjänsten mer tillgänglig för personer med psykiska funktionsnedsättningar. Personligt ombud kan också fungera som en länk mellan olika aktörer inom socialtjänst, hälso- och sjukvård samt andra myndigheter, vilket främjar en mer samordnad och effektiv insats.

Den nya socialtjänstlagen och verksamheten med personligt ombud har potential att komplettera varandra och tillsammans förbättra stödet för personer med psykiska funktionsnedsättningar. Lagstiftningens betoning på tidiga och lättillgängliga insatser möjliggör även en tidigare samverkan mellan socialtjänsten och personligt ombud. I förlängningen kan detta medföra att ombuden inte behöver vara involverade i enskilda ärenden under lika lång tid som tidigare, då socialtjänsten förväntas ta ett större ansvar i ett tidigare skede av processen. Samtidigt kvarstår behovet av personligt ombud för att stödja personer med psykiska funktionsnedsättningar i att tillvarata sina rättigheter och möjligheter i samhället. Det är en målgrupp som ofta möter särskilda hinder i att själva söka stöd och orientera sig bland samhällets olika insatser, vilket gör att personligt ombud fortsatt har en central roll i att säkerställa att dessa individer inte hamnar utanför det stöd och den hjälp de har rätt till. Det förändrade regelverket kan dock innebära att arbetssätt och processer utvecklas i takt med att socialtjänsten anpassar sin verksamhet till de nya krav som ställs på ett mer tillgängligt, samordnat och förebyggande arbetssätt.

Genom att integrera personligt ombud utifrån nya socialtjänstlagen kan socialtjänsten bli mer förebyggande, tillgänglig och samordnad, vilket i sin tur kan bidra till att minska belastningen på

ombudsverksamheten och säkerställa att fler individer får det stöd de behöver.

Socialstyrelsen förmedlade i april 2025 att personligt ombud inte ska anses vara en insats enligt socialtjänstlagen. Någon ändring om bestämmelser gällande personligt ombud görs inte i och med att den nya socialtjänstlagen förväntas träda i kraft den 1 juli 2025.

Då verksamheten avseende personligt ombud regleras av ”förordningen (2013:522) om statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet mer personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar”, omfattas denna verksamhet inte av bestämmelserna i socialtjänstlagen. Den omfattas inte heller av tillhörande föreskrifter, till exempel den om dokumentation – SOSFS 2014:5. I förordningen om personligt ombud finns inga dokumentationskrav. Enligt Socialstyrelsen finns ingen planering att ändra förordningen och möjligheten att bedriva verksamhet med personligt ombud fortsätter som tidigare.